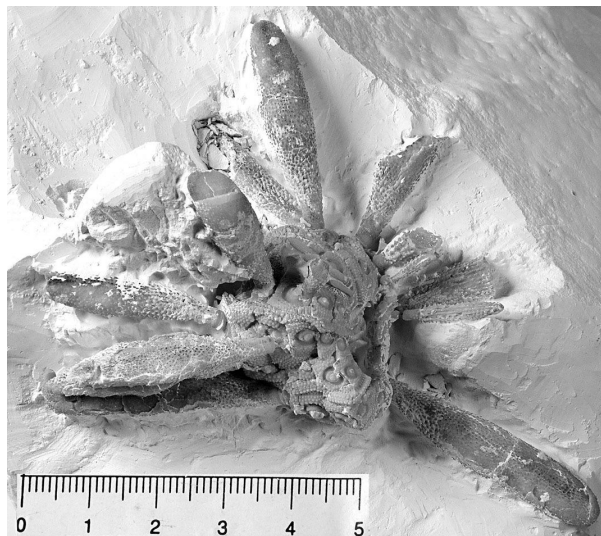

Evaluering af DK 574, et fund i Sen Maastrichtien skrivekridt (Stevns Klint) af en skal med pigge af et regulært søpindsvin, ?*Tylocidaris baltica* (SCHLÜTER 1892).

Primærpiggene er af en anden form end hos alle andre kendte skal/pig-associationer af denne søpindsvin-art.

Finderen er Leif Rasmussen, Lundbytorpvej 63, 4750 Lundby.

Findsted: Den nærmere lokalitetsangivelse er: Stevns Kridtbrud, ca. 10-15 m. N.f. nedkørsel til værket (eller iflg. kort Google Earth ca. 120 m N. f. bådebro/anløbsbro). Stykket er indsamlet løst på talus. Skrivekridtet er formodentlig fra zonen med gråkridt, dvs. de øverste 3 meter af Sen Maastrichtien.

DK 574 set fra siden (ambital synsvinkel)
Foto: Sten L. Jakobsen

DK 574 set fra mundsiden (peristomial synsvinkel)
Foto: Sten L. Jakobsen

Beskrivelse: Fundet fremstår nu fripræpareret på en måde, så man kan se skallen både fra dens mundside (peristomial synsvinkel) og fra siden (ambital synsvinkel). Skallen er i den ene side noget trykket ind, men ikke mere, end at skallen stadigvæk hænger sammen, så de enkelte skalpladers placering og rækkefølge kan fastslås. Ud over skallen er der ca. 10 af de ambitale primærpigge (de pigge, der har siddet på skallens midterste del, og som derfor er "udvoksede" og form-typiske), halvdelen af disse pigge er komplette, mens de øvrige har fået de distale dele brækket af – de 3 sandsynligvis dengang kridtblokken flækkede ved fald fra den oprindelige placering i klinten – de 2 andre ser lidt "gnavede" ud, så det må være sket på havbunden i sin tid, enten præ- eller post mortem. Dette "gnav" bør undersøges nøjere, for sommetider kan gnavede pigge regenerere overfladedetaljer, og så bliver der jo tale om en hændelse, mens søpindsvinet levede. Ud over de "udvoksede" primærpigge er der nogle få af de primærpigge, som har været placeret nærmest ved munden (peristomet). Endelig ses nogle sekundærpigge (sådanne dækker bl.a. over de muskler, der bevæger primærpiggene samt dækker over podierne (sugefødderne) i de lodrette rækker af ambulacralplader). Alle pigge ligger ud for de plader, de engang var fæstnet til, så variationen af primærpiggene kan bedømmes, og det ses, at allerede pig nr. 4 målt fra munden er en fuldt "udvokset", typisk ambitalpig.

Mål: Skallens diameter har vel været 30-35 mm, højden ca. 20 mm. Længste primærpig 38 mm. Altså et dyr, som levende, med pigge, har målt ca. 11 cm i diameter.

Bedømmelse: DK 574 er et spændende fund, for selv om der efterhånden kendes en del stykker med skal og pigge af *Tylocidaris baltica*, er DK 574 det eneste stykke, der har så anderledes pigge. Normalt er piggene meget opsvulmede og kølleformede, men her er de næsten ikke opsvulmede, og de minder meget om en lidt grov udgave af visse pigge fra *Tylocidaris oedumi*, fra bryozokalken fra Tidlig Danien (bl.a. Stevns Klint). Jeg har i min egen samling en enkelt pig (ligeledes fra Sen Maastrichtien - Dania ved Mariager Fjord), som minder lidt om DK 574, men ellers har jeg aldrig set denne udformning før.

Udviklingslinien, som *Tylocidaris baltica* indgår i er: *Tylocidaris hemmoorensis* (tidlig Sen Maastrichtien - Hemmoor) – *T. baltica* (sen Sen Maastrichtien - Stevns, Dania, Limhamn o.a.) – *T. oedumi* (Tidlig Danien - Stevns Klint, Karlstrup, Limhamn, Sangstrup Klint o.a.). Salah & Schmid (1982) bearbejdede grundigt *Tylocidaris baltica* og bl.a. dennes udvikling fra *T. hemmoorensis*, og de skriver (p. 189): “Während zwischen *T. hemmoorensis* n.sp. und *T. baltica* Übergangformen existieren, konnten solche zwischen *T. baltica* und *T. oedumi* nicht nachgewiesen werden”.

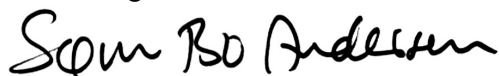
Det er **min vurdering**, at vi her meget vel med DK 574 kunne stå med en sådan overgangsform til *T. oedumi*! - og så er DK 574 et stykke af **stor videnskabelig værdi**.

Et forslag til en eventuel erstatnings størrelse er [beløbet er udeladt!], taget i betragtning, at vi måske står med den ~~hidtil eneste kendte overgangsform til *T. oedumi*~~.

Litteratur:

- Ravn, J.P.J., 1928: De regulære Echinider i Danmarks Kridtaflejringer. - D. Kgl. Danske Vidensk. Selsk. Skrifter, Naturvidensk. og Mathem. Afd. 9. Række. I. 1.
- Salah, A.A. & Schmid, Fr., 1982: Die Tylocidariden (reg. Echiniden) der Ober-Maastricht-Stufe von Dänemark und NW-Deutschland. - Geol. Jb. A 61. 177-205. 4 Abb. 1 Tab. 7 Taf. Hannover.
- Schlüter, Cl., 1892: Die Regulären Echiniden der norddeutschen Kreide. II. Cidaridae. Salenidae. - Abh. der Königlich Preussischen geologischen Landesanstalt. Neue Folge. Heft 5. 243 pp. Tafel 8-21.

Med venlig hilsen

Søren Bo Andersen, sba@geo.au.dk
Geologisk konservator, palæontolog
Geologisk Institut, Aarhus Universitet